

О. Єгорова, к.е.н., доцент,
О. Козубенко, здобувач вищої освіти
Полтавський державний аграрний університет

«КРАЇННИЙ РИЗИК» ТА МЕТОДИ ЙОГО АНАЛІЗУ

В умовах глобалізації та міжнародної політичної та економічної нестабільності інвестори, які вкладають активи у закордонні проєкти, окрім звичайної оцінки ризиків повинні аналізу й ризик вкладень у певну країну – «країнний» ризик.

Країнний (політичний) ризик є інтегрованою, сумарною взаємодією політичних, економічних, соціальних і

психологічних чинників, які кардинально змінюють економічну ситуацію в країні, що призводить до раптових втрат (або прибутків) у сфері торгівлі й інвестицій, кредитування, валютних розрахунків і інших операцій, які проводяться підприємствами.

Причинами можливих втрат (недоотримання доходу або втрати власності підприємця або інвестора) можуть бути:

- зміни у валютному законодавстві, що перешкоджають виконанню міжнародних контрактів або репатріації валютної виручки;
- зміни юридичної бази, які ускладнюють здійснення підприємницької діяльності;
- націоналізація або експропріація підприємств, створених за участю іноземних інвесторів;
- внесення змін до арбітражного права;
- військові дії, масові громадянські заворушення, що спричиняють шкоду майновим інтересам підприємців тощо.

Аналіз ризику передбачає виявлення потенційних чинників ризику діяльності та оцінку їх значущості з метою розробки методів зниження ризику або зменшення пов'язаних з ним несприятливих наслідків.

У світовій практиці є безліч методів для оцінки ризику країни. Наприклад, метод «старих знайомих», «великих турів», «дельфійського оракула», індексу BERI, PSSi, Ecological Approach, ASPRO / SPAIR, ESP, модель Вальтера, Price-модель та інші.

До 70-х років минулого століття аналіз ситуації в закордонних країнах обмежувався якісними оцінками – дослідження ризику країни з використанням методів «старих знайомих» («Old Hands») та «великих турів» («Grand Tours»). Такий аналіз проводився при вирішенні питання про нові інвестиції або про вихід на новий ринок. Якщо ризик країни здавався занадто високим, то нові проекти або не реалізовувалися (принцип go / no go), або до вартості проекту додавалася «премія за ризик» для обліку високої ймовірності втрат. Оцінка ризику країни не переглядалася допоки в країні не відбувалося значних подій, що підвищують ризик.

Оцінку ризику країни за методом «старих знайомих» «Old

Hands» здійснюють за звітами, складені фахівцями, що володіють знаннями про відповідну країну і підтримують контакти з впливовими й добре поінформованими особами в цій країні (вченими, дипломатами, журналістами, бізнесменами). Головним недоліком цього методу є те, що доводиться покладатися на судження цих осіб.

Метод «великих турів» «Grand Tours» передбачає відвідування досліджуваної країни групою експертів і налагодження там контактів з місцевими лідерами, урядовцями та бізнесменами. Негативною рисою цього методу є можливе прикрашання інформації і зайво оптимістичний прогноз.

З 80-х років XX ст. посилюється увага до кількісного підходу в оцінці ризику країни. Цей підхід дозволяє порівнювати різні країни за ступенем ризику, використовуючи єдиний числовий фактор ризику, який підсумовує відносний вплив певної кількості соціально-політичних чинників за допомогою різних політичних та соціальних індикаторів. Головним недоліком кількісних методів є використання вузького визначення ризику країни і концентрація на обмеженій кількості підвидів ризику, таких як політична нестабільність, валютний контроль, експропріація і ряд інших. Повний список можливих ризиків, з різним ступенем потенційного впливу на діяльність є набагато ширшим і включає кілька сотень політичних, економічних і соціально-культурних факторів. Основною проблемою кількісного методу є вибір факторів і визначення їх відносної ваги залишається.

Часто в аналізі ризиків використовують рейтинговий метод. Порівняльні рейтингові системи використовують схожі методології. Наприклад, у рейтингу Euromoney's Country Risk Index, що публікує журнал «Euromoney», оцінка країн визначається за 9 параметрами, кожен з яких має певну вагу в загальному рейтингу. Максимальна підсумкова оцінка для країни – 100 балів. Рейтинг характеризує економічну можливість країни розплачуватися за отримані позикові кошти.

До складу цього кредитного рейтингу входять індикатори:

- політичний ризик (25 % ваги в загальному рейтингу);
- економічні перспективи (25 % ваги);
- 3 фінансових індикатори (по 10 % ваги в загальному

рейтингу на кожен);

– 4 банківських індикатори (кожен по 5% ваги в загальному рейтингу).

Рейтинг складається двічі на рік (у березні та вересні) і наразі охоплює понад 180 країн світу.

Підхід до оцінки ризику країни за допомогою матричних координат схожий на рейтинговий, він також використовує набір релевантних параметрів в процесі оцінки ризику. Однак на відміну від простого ранжування країн, аналітичні результати наносяться на матрицю з двох вимірювань, яка ділиться на чотири квадранта, розділених двома осями. Кожна вісь являє параметр ризику. Наприклад, одна вісь може відображати політичний ризик, інша відображає економічний ризик. Країни, що потрапили в квадрант з негативними значеннями, відкидаються, а що залишилися знову піддаються дослідженню за наступними двома параметрами. Прикладом є оцінки, які здійснювала організація Business International, в них дві осі представляли собою ризик і перспективи ринку.

Список використаних джерел

1. Волков І.М. Грачова М.В. Проектний аналіз: Підручник для вищ. навч.закладів. Москва: Инфра-М, 2004. 495 с.

2. J. de la Torre, Neckar D. Forecasting political risks for international operations, International Journal of Forecasting, 1988, 4, p.230.